

Kraków, 17 listopada 2019 r.

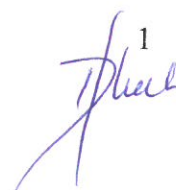
Prof. dr hab. Dorota Malec
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Jagielloński
Ul. Gołębia 24
31-007 Kraków
e-mail: dorota.malec@uj.edu.pl

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym Pana dr. Tomasza Chłopeckiego, sporządzona stosownie do decyzji Centralnej Komisji Do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 3 września 2019 r. nr BCK-I-L-7036/19 w sprawie powołania komisji habilitacyjnej dla przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego wszczętego w dniu 28 lutego 2019 r. w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo

I. Ocena aktywności naukowej i dydaktycznej Pana dr. Tomasza Chłopeckiego.

Pan dr Tomasz Chłopecki jest absolwentem studiów prawniczych na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego (2011), na którym uzyskał także stopień doktora nauk prawnych w zakresie prawa na podstawie dysertacji *Myśl polityczna i prawna obozu rządzącego w Polsce w latach 1935-1939*), napisanej pod opieką naukową prof. dr hab. Macieja Marszała (2014). Dysertacja powstała w ramach odbywanych na macierzystej uczelni stacjonarnych studiów doktoranckich (2011-2014).
Doświadczenie zawodowe: naukowe, dydaktyczne, organizacyjne
Pan dr Tomasz Chłopecki zdobywa, jak wynika z dołączonej dokumentacji, w ramach trwającego od 1 października 2017 r. zatrudnienia na stanowisku adiunkta w Wyższej Szkole Prawa we Wrocławiu.

To bardzo krótki okres, w którym - nawet wliczając działalność podczas studiów doktoranckich i po ich zakończeniu, a także po podjęciu zatrudnienia, trudno byłoby wymagać znaczącej aktywności dydaktycznej i organizacyjnej. Nie jest to w żadnym razie zarzut, a raczej pewne usprawiedliwienie faktu, iż mimo przejawiania dużej aktywności w zatrudniającej go uczelni Pan dr T. Chłopecki nie jest znany uczestnikom życia naukowego poza Wyższą Szkołą Prawa we Wrocławiu. Pełni w niej rolę koordynatora kursu na aplikacje, a także opiekuna naukowego Samorządu Studenckiego z którym współorganizuje panele dyskusyjne i spotkania naukowe. Jest także

1

pełnomocnikiem Rektora ds. praktyk studenckich oraz ds. współpracy z biznesem, a także członkiem Senatu i Komisji Dyscyplinarnej oraz sekretarzem czasopisma "Państwo Prawne" na macierzystej uczelni (w ostatnim udostępnionym online roczniku 2018 Pan dr T. Chłopecki jest wymieniony jako zastępca redaktora naczelnego). Jak zaznacza w autoreferacie, w ramach działalności popularyzującej naukę brał udział w ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach naukowych. Z dołączonej do wniosku informacji wynika, że był współorganizatorem konferencji w macierzystej uczelni *W poszukiwaniu prawdy, czyli dowody w procesie cywilnym i karnym* w 2018 r. (na stronie Rzecznika Praw Obywatelskich, patronującego konferencji, przeczytałam, że była to konferencja studencka).

Z dokumentacji dołączonej do wniosku wynika, że Pan T. Chłopecki wygłosił referat na konferencjach zorganizowanych przez: Państwową Wyższą Szkołę Zawodową im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu (listopad 2014), Wydział Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu im. I. Franki we Lwowie (luty 2018 oraz czerwiec 2018), uniwersytet w Bańskiej Bystrzycy (marzec 2018). W dokumentacji znajduje się także potwierdzenie udziału (jednak bez informacji o wystąpieniu) w konferencji VIII konferencji naukowej *Rynki surowców i energii* (Poznań, grudzień 2018). Pan dr T. Chłopecki uczestniczył aktywnie także w 2 edycjach Dolnośląskiego Festiwalu Nauki we Wrocławiu (2017, 2018).

Przedstawioną wyżej działalność oceniam pozytywnie choć muszę odnotować na niekorzyść Pana Dr. T. Chłopeckiego, że uderza w niej całkowity brak wydarzeń naukowych o charakterze historyczno- prawnym, jak też brak wystąpień, powiązanych z jednym z głównych nurtów badawczych w Jego twórczości - badaniami nad notariatem. Budzi to duże zdziwienie, konferencje takie organizowane są co roku przez wszystkie ośrodki akademickie i stanowią znakomitą okazję do zapoznania środowiska ze swoimi badaniami, do dyskusji, a niekiedy do koniecznej korekty formułowanych tez oraz, co najważniejsze, do właściwego metodologicznego podejścia do problematyki. Szkoda, że Pan Dr T. Chłopecki nie skorzystał z takiej możliwości.

Dołączona do wniosku dokumentacja nie wykazuje, by Pan Dr T. Chłopecki realizował grant badawczy, jest jednak uczestnikiem-wykonawcą w projekcie realizowanym na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu (cel - opracowanie tomów monografii *Dialog w rodzinie*).

Ocena działalności dydaktycznej Pana Dr. Tomasza Chłopeckiego nie jest łatwa. Z jednej strony, jest dydaktykiem cenionym przez samych studentów, czego dowodzi przyznana mu na macierzystej uczelni Nagroda Oskara w kategorii Złoty Wykładowca. Z drugiej strony, zauważyć należy bardzo duże zaangażowanie w realizację procesów dydaktycznych na macierzystej uczelni: Pan T. Chłopecki prowadzi zajęcia z wyjątkowo licznej i zróżnicowanej grupy przedmiotów. Jak sam wylicza w autoreferacie są to: historia prawa polskiego, historia prawa, doktryny polityczno-prawne, teoria prawa, filozofia prawa, prawo cywilne cz. ogólna, prawo rzeczowe, zobowiązania, prawo ubezpieczeniowe i prawo działalności gospodarczej. Niezależnie prowadzi seminaria magisterskie dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych (Pan dr T. Chłopecki nie wyjaśnia czy seminaria prowadzi dla każdego z wykładanych przedmiotów osobno?). Zróżnicowanie i liczbę wykładanych przedmiotów oceniam jako wysoce niepokojące, uwzględniając własne wieloletnie doświadczenia dydaktyczne nie mogę tej aktywności i różnorodności z pełnym przekonaniem ocenić pozytywnie.

Pan dr T. Chłopecki jest członkiem Rady Naukowej ośrodka analityczno-badawczego Fundacja Obserwatorium Społeczne (co zresztą dwukrotnie podkreśla w autoreferacie - pierwszy raz jako udział w zespołach eksperckich i konkursowych, po raz drugi jako recenzowanie projektów międzynarodowych i krajowych). Pełnił i pełni rolę recenzenta w czasopiśmie "Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy oraz w wydawnictwie TUM, w którym opublikował monografię habilitacyjną. W ramach umowy zlecenia, od marca 2016 r. współpracuje z KGHM Polska Miedź S.A.

Odbył staż naukowy na Wydziale Prawa Uniwersytetu im. I. Franki we Lwowie (1 marca 2014- 1 czerwca 2014 r.), wówczas też wziął udział (16 maja 2014 r.) w konferencji studentów, aspirantów i młodych uczonych (sekcja międzynarodowej ekonomii) z wystąpieniem *Euroregiony w polsko-ukraińskich transgranicznych stosunkach*).

Na dotychczasowy dorobek Pana dr. Tomasza Chłopeckiego składa się - oprócz monografii wskazanej jako główne osiągnięcie, tj. *Koncepcje notariatu i jego instytucji w latach 1918-1951*, Wrocław 2019, także znaczna liczba innych opracowań. Niektóre z prac budzą jednak wątpliwości - zarówno co do klasyfikowania ich jako monografii, jak też co do formułowanych w nich tez (o czym niżej).

3

Zgodnie z przesłaną mi dokumentacją wniosku o wszczęcie postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego i sporządzonym przez Pana dr Tomasza Chłopeckiego wykazem (załącznik nr 4) w dorobku tym znajdują się aż 3 monografie. Pierwsza z nich to opublikowany drukiem doktorat Pana Tomasza Chłopeckiego, którego - mimo uwagi w autoreferacie, iż stanowi poszerzoną i zmienioną wersję rozprawy doktorskiej - nie mogę uznać za pracę (dorobek) po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych.

Kryteriów monografii nie spełniają w mojej ocenie dwie kolejne pozycje wyliczone w załączniku nr 4: *Adwokatura wrocławska w latach 1946-1958*, Poznań 2017, ss.305 oraz *Z dziejów wrocławskiej Izby Notarialnej w latach 1947-1952*, Poznań 2017, ss. 194.

W pierwszej z wymienionych prac, poświęconej dziejom adwokatury wrocławskiej jedynie wstęp (s.5-25) oraz rozdział I *Rada Adwokacka we Wrocławiu* (s.26-52) ma cechy opracowania naukowego, pozostałe części pracy stanowią zebrane przez Autora i podzielone w poszczególnych rozdziałach materiały źródłowe (protokoły, biuletyny i okólniki (s.52-135), teksty aktów prawnych (s.136- 292). Wstęp (s.5-25) stanowi syntetyczny zarys dziejów polskiej palestry, w którym wykorzystano podstawową literaturę przedmiotu (zabrakło jednak m.in. A. Redzika *Zarys historii samorządu adwokackiego w Polsce*, Warszawa 2007). Wartościowy w pracy jest w pewnej części rozdział I *Rada Adwokacka we Wrocławiu*, oparty na materiałach źródłowych z Archiwum Państwowego we Wrocławiu. Praca źródłowa zawsze ma walor nowości i pozwala odsłonić nowe oblicze instytucji. Nawet jednak w tym rozdziale część stanowią przedruki aktów (np. regulamin, s.30-38). Praca Pana dr Tomasza Chłopeckiego ma zatem pewną wartość merytoryczną, jednak w żadnym razie nie stanowi monografii, zaś tekst własny Autora, będący próbą samodzielnej analizy naukowej, w całej pozycji nie przekracza objętości przeciętnego artykułu - rozprawy.

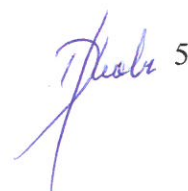
Podobnie, nie mogę uznać za monografię naukową pracy *Z dziejów Wrocławskiej Izby Notarialnej 1947-1952*, Poznań 2017. Tożsamość wydawnictwa obu pozycji (FNCE), podobieństwo szaty graficznej, a także personalna tożsamość recenzentów obu prac pozwala domniemywać, iż obie pozycje stanowią elementy szerszej pomyślanej serii. W wypadku dziejów wrocławskiego notariatu zastosowano ten sam schemat: wprowadzenie o charakterze zarysu historii notariatu (s.5-44), rozdział I *Wrocławska Izba*

 4

Notarialna (s.45-58) w którym przedstawiono (obficie ilustrując cytatami) powstanie i pierwsze lata działalności izby, zaś w pozostałej części (s.59-186) umieszczone zostały m.in. protokoły rewizji kancelarii oraz treść przepisów dotyczących notariatu. Niezależnie od stwierdzenia, że praca nie może być uznana za monografię gdyż analiza naukowa stanowi zaledwie jej część, to budzi także inne merytoryczne wątpliwości. We wprowadzeniu Autor dokonał przypadkowego w moim odczuciu zestawienia literatury i faktów, poczynając od 1919 r., na pracach związanych z przygotowaniem i wprowadzeniem ustawy Prawo o notariacie z 1951 r. kończąc. Dziwi mnie fakt, że w opracowaniu z 2017 r. zabrakło przywołania podstawowych opracowań w tym zakresie. O pominięciu moich opracowań (monografii) dotyczących notariatu będę jeszcze powracać w dalszej części recenzji. W tym miejscu chciałam jedynie zaznaczyć istnienie opracowania książkowego, z okazji jubileuszu wrocławskiego notariatu, do którego Autor także nie sięgnął (*Dwadzieścia lat Izby Notarialnej we Wrocławiu 1991-2011*, ss. 140, z tekstami m.in. E. Gniewka, J. Miodka, A. Borzemskiego, W. Mygi, a także moim artykułem pt. *Trudne początki dolnośląskiego notariatu. Pierwsza Izba Notarialna we Wrocławiu*, s. 22-48). Analogiczne opracowanie powstało z okazji jubileuszu Krakowskiej Izby (także nie zostało przywołane w żadnej z prac Pana Dr. T. Chłopeckiego).

Niestety, nie mogę ocenić pozytywnie całości pozostałego dorobku Pana Dr. T. Chłopeckiego. Mimo iż robi on wrażenie pod względem liczby opublikowanych prac, to jednak zawartość opracowań budzi wątpliwości. Merytorycznie poprawne i wartościowe są, w mojej ocenie, tylko prace, stanowiące rozwinięcie badań podjętych w dysertacji doktorskiej. Z kolei luki i usterki metodologiczne w pracach poświęconych dziejom notariatu przełożyły się na ich powielenie w głównym opracowaniu - monografii habilitacyjnej.

Pewnym zaskoczeniem jest również fakt, że Autor podejmuje tak zróżnicowane tematy badawcze: poza eksplorowanymi od 2017 r. dziejami notariatu oraz rozwinięciem badań z doktoratu, Pan dr. T. Chłopecki podejmuje także m.in. zagadnienia prawa górniczego, nadzoru korporacyjnego, koncepcji polskiej gospodarki w okresie międzywojennym, prawa upadłościowego i układowego w okresie II Rzeczypospolitej (wątek ten znajduje się również w rozprawie habilitacyjnej), a nawet ustroju oświaty w okresie międzywojennym (także bez znajomości prac zajmującej się tymi

 5

zagadnieniami od lat M. Pyter) oraz informatyzacją rejestru publicznego na przykładzie elektronicznej księgi wieczystej.

W przedłożonych mi do recenzji tekstach nie znajduję nowych treści, waloru pogłębienia albo uzupełnienia istniejącego stanu badań, które mogłabym uznać za istotne w rozumieniu przepisów ustawy o stopniach i tytule. Pozwolę sobie podać jeden przykład: trudno zgodzić się w pełni z jednym z tytułów, nazywającym Hugona Kołłątaja *prawnikiem Księstwa Warszawskiego*, nawet jeżeli część jego życia i aktywności zawodowej oraz politycznej przypadała na ten okres. Żaden z artykułów Pana dr. T. Chłopeckiego nie został opublikowany w czasopiśmie z grupy historyczno-prawnych (lecz znajdują się wśród nich, choć nie dominują, teksty opublikowane w periodykach znajdujących się na liście MNiSW).

Reasumując, nie mogę uznać całego dorobku Pana Doktora Tomasza Chłopeckiego, obejmującego opublikowane po doktoracie artykuły, za spełniający kryteria stawiane w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo. Wyrażam przy formułowaniu tej oceny duży żal: doceniam bowiem i oceniam wysoko wysiłek i energię Autora, podejmowanie w krótkim czasie od doktoratu różnorodnych wyzwań, zarówno dydaktycznych, organizacyjnych, jak też prób działań na polu naukowym, które świadczą bardzo dobrze o jego ambicjach i możliwościach w przyszłości.

II. Ocena osiągnięcia naukowego – monografii *Koncepcje notariatu i jego instytucji w latach 1918-1951. Notariat państwowy czy prywatny?*, Wrocław 2019, wyd. TUM Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, ss. 452.

Zgodnie z przepisami wciąż obowiązującej w niniejszym postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego przepisami ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Dz. U. z 2017 r., poz. 1789, do postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego może zostać dopuszczona osoba, która posiada stopień doktora oraz osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, **stanowiące znaczny wkład** autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej lub artystycznej **oraz** wykazuje się **istotną** aktywnością naukową lub artystyczną.

Z dużym żalem stwierdzam, że kryteriów tych, co do znaczącego wkładu w rozwój dyscypliny, nie spełnia wskazana w autoreferacie monografia *Koncepcje notariatu i jego instytucji w latach 1918-1951. Notariat państwowy czy prywatny*.

Pan dr Tomasz Chłopecki w dołączonym do dokumentacji autoreferacie stwierdza, że monografia stanowi rezultat badań w zakresie ewolucji i rozwoju systemu notariatu, które prowadzi od początku swej pracy naukowej. Tezę tę zweryfikować mogę jedynie na podstawie dołączonych publikacji, z których pierwsza poświęcona notariatowi datowana jest na rok 2017 (choć w przypisie do artykułu *Kształtowanie się notariatu na ziemiach polskich od X do XVIII wieku. Zarys problematyki historycznej i prawnej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego 2017, z. 97, przywołuje swą wcześniejszą pracę *Instytucja notariatu na ziemiach polskich w okresie średniowiecza*, Folia Iuridica Wratislaviensis 2012, vol. 1, no.2). Z dużym zainteresowaniem przyjmuję zawsze prace młodych autorów, podejmujących bliską moim badaniom problematykę. W wypadku prac Pana doktora T. Chłopeckiego w większości wypadków jego artykuły mogłam poznać dopiero wraz z przesłaną mi na potrzeby recenzji dokumentacją (choć część prac dostępna jest online, w różnego rodzaju repozytoriach, nie zawsze można stwierdzić ich rodowód i fakt, czy publikacje podlegały recenzji).

Budzi to moje duże zdziwienie, z reguły większość młodych autorów jest mi znana: na rynku wydawniczym funkcjonuje od lat wiele renomowanych czasopism o profilu historycznoprawnym, znajdujących się na "starej" i "nowej" liście czasopism MNiSW. W żadnym z nich: Czasopiśmie Prawno-Historycznym, Krakowskich Studiach z Historii Państwa i Prawa, Studiach z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego, Miscellanea Historico-Iuridica, Z Dziejów Prawa. Pan Dr T. Chłopecki nie publikował w żadnym z nich. W rezultacie jest osobą nieznaną i nierozpoznawalną w środowisku naukowym, w dyscyplinie w której chce uzyskać stopień naukowy doktora habilitowanego.

Ponadto zdziwienie budzi fakt, że przedstawiona mi do recenzji monografia nie jest dystrybuowana w czasie sporządzania niniejszej recenzji przez żadną księgarnię, nie można jej także zamówić w wydawnictwie TUM Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, co więcej: nie jest wymieniona wśród prac tej oficyny wydawniczej. Dla recenzenta fakt, że trzyma w ręku jeden z nielicznych i do tego całkowicie niedostępnych dla środowiska naukowego egzemplarzy pracy stanowi dodatkowe

obciążenie. Nawet zatem po przeprowadzonym postępowaniu habilitacyjnym Pan Doktor Tomasz Chłopecki nie będzie znany ani prawnikom, ani historykom prawa.

Problematyka badań. Metodologia pracy.

Monografia Pana Doktora Tomasza Chłopeckiego poświęcona została *Koncepcjom notariatu i jego instytucji w latach 1918-1951*. Problematyka ta jest bardzo dobrze znana i opracowana w nowszej literaturze XXI w., w tym w postaci monografii tematycznych. Dobór problematyki badawczej oceniam zatem negatywnie, tym bardziej, iż niezgodnie z podstawowymi założeniami metodologicznymi Autor nie przedstawił aktualnego stanu badań nad notariatem. Oczywiście, każdy autor ma prawo do odrzucenia dorobku poprzedników, nie można jednak czynić tego przez proste pominięcie lecz przez wnikliwą analizę wraz z uzasadnieniem. W wypadku monografii Pana dr T. Chłopeckiego przedstawienie stanu badań ogranicza się do **jednego** przypisu we Wstępie (przypis nr 50, s. 13). Na marginesie zauważam, że Autor stwierdza, iż jego celem *nie jest jedynie przedstawienie koncepcji kształtowania się notariatu na ziemiach polskich w ujęciu historyczno-prawnym* [tu odsyła do przypisu o którym mowa wyżej] *ale przede wszystkim wskazanie generalnych rozwiązań prawnych dotyczących notariatu i jego instytucji w okresie dwudziestolecia międzywojennego (...)*. Czy zatem prace historyczno-prawne i analiza przepisów w nich dokonana to inna płaszczyzna od tej, na której opiera swe rozważania Autor? Czy monografia ma inny charakter?

Wstęp budzi także inne wątpliwości: poprzez ogólnikowe uproszczenia Autor zamieszcza w nim błędne merytorycznie stwierdzenia, np. *W opinii autora wykształcenie się prawa rzymskiego w wiekach średnich w sposób zdecydowany przyczyniło się do wzrostu pozycji notariatu jako instytucji prawnej na ziemiach polskich*(s. 11). Rozważania zawarte we Wstępie wskazują także na kolejną merytoryczną usterkę: Autor zdaje się nie odróżniać notariatu kościelnego od notariatu świeckiego, dobrze przynajmniej, że przedstawiając złożone zagadnienia recepcji prawa rzymskiego wykorzystał prace M. Kuryłowicza. Obraz recepcji nie był jednak tak oczywisty jak wynika z cytowanej w recenzowanej monografii pracy J.S. Bandtkiego (przy okazji warto zauważyć brak w wykazie literatury prac Jana Wincentego Bandtkiego, choć sama postać przybliżona została w przypisie 215 na s.36 w oparciu o starszą literaturę), w rozważaniach o recepcji prawa rzymskiego zabrakło także m.in. prac J. Sondla).

Autor jako zamierzenie badawcze sygnalizuje także dokonanie *dogłębnej analizy innych dziedzin prawa, na którego powstanie i kształtowanie się miał wpływ notariat* (s. 14): to zamierzenie bardzo ambitne, a zarazem nierealne w mojej opinii jako recenzentki niniejszej monografii. Tezy, że rozwiązania prawne z lat 1918-1939 były jednymi z najnowocześniejszych i przez wiele lat stanowiły wzór do naśladowania, także Autor nie potrzebował udowadniać, uczyniono to już wielokrotnie w ostatnich latach, zarówno w pracach historyków prawa, jak i prawników zajmujących się współczesnymi problemami praktyki notarialnej (por. m.in. prace A. Oleszki, w recenzowanej monografii wykorzystane tylko co do 4 pozycji).

Rozdział I *Notariat w okresie zaborów*, s. 23-61, nie wnosi nowych treści do ustalonego w dotychczasowych pracach stanu badań nad notariatem, co więcej, zniekształca ów obraz poprzez oparcie rozważań w przeważającej części na opracowaniach XIX w. (tak - opis notariatu w Europie do początku XIX w., Austrii, Francji, Hiszpanii, Prusach/Niemczech, Włoszech), i na streszczeniu prac A. Niemirowskiego, R. Hubego, I. Dębickiego (notariusz - historyk amator z I poł. XIX w.), S. Muczkowskiego. Nie dezawuuje ich wartości, jednak istnieją nowsze, monograficzne opracowania dziejów instytucji w tych krajach do których Autor nie sięgnął: jako przykład, adekwatny również do kolejnych rozważań o XIX w. wspomnę tylko dzieła Ch. Neschwary: *Geschichte des österreichischen Notariats I: Vom Spätmittelalter bis zum Erlaß der Notariatsordnung 1850*, Wien, 1996, *Österreichs Notariatsrecht in Mittel- und Osteuropa. Zur Geltung und Ausstrahlung des österreichischen Notariatsrechts* (= *Schriftenreihe des österreichischen Notariats* 13), 2000, *Geschichte des österreichischen Notariats II (1850–1918), Teil 1 (1850-1871): Die Formierung eines modernen Notariats – ein Kampf zwischen Form und Freiheit*, Wien 2017 oraz encyklopedyczne ujęcie M. Schmoeckel, W. Schubert (wyd.): *Handbuch zur Geschichte des Notariats der europäischen Traditionen*. Nomos, Baden-Baden 2009.

Zawsze z dużym zainteresowaniem przyjmuję prace poświęcone dziejom notariatu. To dziedzina badań bardzo mi bliska, jako autorce dwóch monografii z tego zakresu : *Notariat Drugiej Rzeczypospolitej* (ss.468, Kraków 2002) oraz *Dzieje notariatu polskiego* (Kraków, 2007) oraz współautorce książki (wspólnie z K. Skupieńskim) *Notariat polski. Historia i współczesność* (Warszawa 2006) . W moim dorobku znajduje się także szereg opracowań z tego zakresu (*Podstawowe zasady ustroju*

polskiego notariatu w świetle projektów i opinii z lat 1918-1933, "Czasopismo Prawno-Historyczne", t.LII, 2000, z.1-2, s.127-150; hasła *Notariat Państwowe Biuro Notarialne* w „Encyklopedii Krakowa”, Wydawnictwo PWN, Kraków 2000; *Notariat w Departamencie Krakowskim Księstwa Warszawskiego oraz w Rzeczypospolitej Krakowskiej*, "Czasopismo Prawno-Historyczne", t.LIII, 2001, z. 2, s.185-202; *Kwalifikacje zawodowe notariuszy w II Rzeczypospolitej. Problemy teorii i praktyki*, "Rejent" 2001, nr 10 (126), s.150-175; *Franciszek Jakubowski- notariusz Wolnego Miasta Krakowa. Przyczynek do dziejów krakowskiego notariatu w XIX w.*, "Rejent" 2002, nr 6 (134), s.175-188; *Notariat Drugiej Rzeczypospolitej. Stan opracowania i podstawowe problemy badawcze*, "Czasopismo Prawno-Historyczne", t.LIV-2002-z.2, s.90-115; *Z dziejów polskiego notariatu. Krakowski polityk i notariusz Tadeusz Starzewski (1860-1931*, "Rejent" 2002, nr 12, s.192-204; *Adwokatura a notariat w Drugiej Rzeczypospolitej. Wybrane zagadnienia z dziejów obu instytucji*, cz. I, "Palestra" 2003, nr 7-8, s. 167-174, cz. II, nr 9-10, s. 143-151; *O dorobku polskiego notariatu i notariuszy okresu międzywojennego. Uwagi z okazji jubileuszu 70-lecia "Konstytucji notariatu polskiego [w:] "70 lat zunifikowanego polskiego prawa o notariacie. Materiały z sesji naukowej"*, Warszawa 2003, wydawca: Krajowa Rada Notarialna, s.23-43; *Historia notariatu na ziemiach polskich zaboru austriackiego i pruskiego w XIX i początkach XX w.*, "Nowy Przegląd Notarialny" 2004, nr 1 (20), s.97-107; *U progu niepodległości. Notariat polski w pierwszych latach Drugiej Rzeczypospolitej*", „Nowy Przegląd Notarialny” nr 2 (21), s.104-114; *Unifikacja prawa o notariacie w Drugiej Rzeczypospolitej*, „Nowy Przegląd Notarialny” 2004, nr 3 (22), s.108-119; *Le notariat polonais au cours de l’histoire [w:] „Le Notariat polonais. Magazine informatif du Conseil national du notariat polonais”*, no 1, 2004, s.33-53; *Reorganizacja i zmiany polskiego notariatu po wprowadzeniu zunifikowanego prawa o notariacie z 27 października 1934 r.*, „Nowy Przegląd Notarialny” , 2004, nr 4 (23), s.115-125; *Notariat w badaniach historyków prawa [w:] „Notariat i akta notarialne na ziemiach polskich w XIX-XX w.”* pod red. S. Piątkowskiego i K. Skupieńskiego, Radom 2004, s.19-25; „De L’histoire du notariat polonais”, s.3-7, Warszawa 2005, wydawnictwo Krajowej Rady Notarialnej; *Polski notariat w latach II wojny światowej*, „Nowy Przegląd Notarialny” 2005, nr 2 (25), s.144-154; *Polski notariat w okresie PRL*, „Nowy Przegląd Notarialny” 2005, nr 3 (26), s.83-93; *O życiu i karierze politycznej, naukowej i*

zawodowej Stanisława Madeyskiego (1841-1919), „Państwo i społeczeństwo” 2004, nr 4, s.63-70; Jan Długosz (1415-1480): wybitny historyk, dyplomata, duchowny i notariusz, Nowy Przegląd Notarialny nr 1 (28) 2006, s. 95-100; Jan Łaski (1456-1531), notariusz, kanclerz wielki koronny, prymas Polski, polityk i kodyfikator prawa, „Nowy Przegląd Notarialny” 2006, nr 2, s.87-95; Jan Wincenty Bandtkie (1783-1846), wybitny uczonec i notariusz, „Nowy Przegląd Notarialny” 2006, nr 3, s. 101-108; Adam Niemirowski (1841-1921) wybitny propagator, znawca i bibliograf notariatu, „Nowy Przegląd Notarialny” 2007, nr 1, s. 101-106; Franciszek Jakubowski (1798-1868)- krakowski notariusz, poeta, dramaturg, powstaniec, „Nowy Przegląd Notarialny” 2007, nr 2; Kilka uwag o poszukiwaniu źródeł notariatu publicznego w działalności staropolskich kancelarii sądowych”, „Studia z dziejów państwa i prawa polskiego”, t. X, s. 147-157; Stanisław Madeyski (1841-1919). Wybitny mąż stanu, polityk, uczonec i notariusz, „Nowy Przegląd Notarialny” 2007, nr 3, s. 61-67; O wielkim poprzedniku „Rejenta” – „Przeglądzie Notarialnym” i innych polskich czasopismach środowiska notariuszy w XIX- XX w., [w:] „Rozprawy z prawa prywatnego, prawa o notariacie i prawa europejskiego” pod red. E. Drozda, A. Oleszko, M. Pazdana, Kluczbork 2007 (wyd. Klucz-Druk), s. 439-449; Notariat w czasach Bolesława Leśmiana, „Zamojski Kwartalnik Kulturalny”, nr 4 (93), 2007, s. 4-10; Konstanty Wolny (1877-1940). Działacz narodowy i polityczny na Śląsku, marszałek Sejmu Śląskiego, adwokat i notariusz, Nowy Przegląd Notarialny 2008, nr 1, s. 61-67; Witold Prączyński (1882-1952)- wybitny poznański prawnik, Nowy Przegląd Notarialny 2008, nr 2, s. 55-62; Czy notariusz może być prezydentem Krakowa? O życiu działalności Bolesława Czuchajowskiego (1896-1941), „Rejent” 2008, nr 7-8, s. 175-188; Szymon Landau (1852-1934) – warszawski notariusz”, Nowy Przegląd Notarialny 2008, nr 3, s. 72-78; Walery Roman (1877-1952) – wybitny polityk sanacyjny i prawnik, „Nowy Przegląd Notarialny” 2008, nr 4, s. 75-80; Die notarielle Urkunde im Anblick der Verordnung des Präsidenten der Republik Polen vom 27 Oktober 1933 Notariatsordnung, “Archivum Iuridicum Cracoviense”, XLI, 2008, s. 87-106; Akt notarialny w świetle przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 roku Prawo o notariacie [w:] „Vetera novis augere. Studia i prace dedykowane Profesorowi Wacławowi Uruszczakowi”, red. D. Malec, S. Grodziski i inni, Kraków 2010, t.II, s. 657-670; Trudne początki dolnośląskiego notariatu. Izba notarialna we Wrocławiu [w:] „Dwadzieścia lat Izby Notarialnej we Wrocławiu 1991-2011”,

Wrocław 2012, s. 22-48; *Od stuleci w Krakowie. O krakowskich notariuszach i tradycjach notarialnych* [w:] „20-lecie Izby Notarialnej w Krakowie”, Kraków 2012, s. 127-146; *Geneza upaństwowienia notariatu na tle zmian w wymiarze sprawiedliwości, prokuraturze oraz adwokaturze w Polsce w okresie stalinowskim* [w:] „Rozprawy z prawa prywatnego. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Aleksandrowi Oleszce”, red. A. Dańko-Roesler, J. Jacyszyn, M. Pazdan, W. Popiołek, Warszawa 2012, s. 300-314; Jan Wincenty Bandtkie (1783-1846), éminent savant et notaire qui "sauva" le Code Napoléon", "Le Gnomon. Revue Internationale d'Histoire Du Notariat", no 196, Juillet- Septembre 2018.

Zdecydowałam się na ich wyliczenie w recenzji monografii Pana dr Tomasza Chłopeckiego, by wskazać jak niewiele z dorobku ostatnich lat Pan Dr. T. Chłopecki wykorzystał w swej książce. Jako recenzentka pracy zwracam uwagę nie tylko na te brakujące pozycje z mojego dorobku, z których uwzględniono zaledwie 3 (monograficzne ujęcia problematyki omawianej przez Autora, wspomniane w jednym przypisie we wstępie do książki). W ramach opracowywania poszczególnych części książki pominięto także m.in. T. Woś, *Proces upaństwowienia notariatu w Polsce w pierwszych latach po II wojnie światowej*, *Studia Iuridica Lublinensia*, 20, 2013; T. Woś, *Kształtowanie się notariatu Drugiej Rzeczypospolitej. Wybrane zagadnienia ustrojowe*, *Annales Universitatis Mariae Curie Skłodowska*, 2005-2006, vol.LII/LIII, sec.g; D. Wiśniewska, [Współautorstwo] *Rejestry notarialne – u źródeł współczesności* [w:] *Rejent*, czerwiec 2013, Nr 6 (266), D. Wiśniewska, *Początki łódzkiego notariatu*, „*Masovia Mater*”, 2011, Nr 2/297, 2011; D. Wiśniewska, *Geneza łódzkich struktur notarialnych* [w:] *Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego*, Tom XVII, Kraków 2014; E. Janeczko, *Kształtowanie się notariatu w PRL*, *Zeszyty Problemowo-Analityczne*, 1972, nr 23; liczne prace R. Szytyka, publikowane w "Rejencie" (m.in. *Upaństwowienie majątku izb notarialnych*, *Rejent* 1996, nr 10); A. Wrzyszczyk, *Notariat w Generalnym Gubernatorstwie (1939-1945) - stan prawny*, *Rejent*, 1997, nr 6; T. Grajner, *Wpływ projektów ustawy notarialnej powstałych w Drugiej Rzeczypospolitej na ostateczny kształt prawa o notariacie*, *Rejent*, 1999, nr 6-7; W. Witkowski, *Notariat w XVI- XVIII - wiecznej Polsce (w związku z kształceniem notariuszy publicznych w Akademii Zamojskiej)*, *Rejent*, 1997, nr 10; S. Kozak, *Obraz notariat w Galicji w świetle*

austriackich ustaw notarialnych z 1855 i 1871 r., Prace Historyczno-Archiwalne, t.5, 1997 (a także inne prace tego autora).

Rozdział II monografii *Kształtowanie się koncepcji notariatu po odzyskaniu niepodległości*, podobnie jak rozdział III *Ustrój notariatu* nie wnosi niczego nowego do stanu badań nad notariatem i dotknięty jest tymi samymi usterkami metodologicznymi: Autor nie dostrzega, że zagadnienia te zostały całkiem niedawno omówione szczegółowo w monografiach i rozprawach (ich przykładowe wyliczenie powyżej). Nie dostrzegam w związku z tym w pierwszej części pracy (rozdz. I-III) wartości wymaganej ustawą z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w sztuce: osiągnięcia stanowiącego znaczny wkład Autora w rozwój dyscypliny.

Rozdział IV *Udział przedstawicieli notariatu w debatach o instytucjach prawnych* (s.209-312) otwierają ogólnikowe rozważania o kształtowaniu się zasad dysponowania dobrami w prawie polskim. Szkoda, że Autor - jeśli już zdecydował się na te dywagacje - nie sięgnął do podręczników historii prawa polskiego, znacznie lepiej przysłużyłoby się jakości pracy skorzystanie z ustaleń m.in. S. Płazy, *Historia prawa w Polsce na tle porównawczym*. Pozwoliłoby to także na uniknięcie szkolnego błędu przy wyliczeniu kodeksów, obowiązujących w Polsce po odzyskaniu niepodległości (s.213): Pan Dr Tomasz Chłopecki pominął Kodeks Cywilny Królestwa Polskiego, czego nie mogę uznać za proste przeoczenie (zwłaszcza, że wymienia go na s.212). Ten fragment pracy (s.209-221) jest dla mnie całkowicie niezrozumiały, przemieszano w nim różne fakty, od własności i posiadania w czasach Zygmunta I, poprzez poglądy C. F. von Savigny'ego, elementy charakterystyki prawa spadkowego w czasach cesarza Justyniana, po rozważania o języku sporządzania oświadczeń testatora zgodnie z art. 4 prawa o notariacie (z 1933 r.?). Podobnie skonstruowana została kolejna część (*Hipoteka*), w której przemieszane zostały fakty z różnych epok, a dobór literatury budzi wątpliwości z powodu licznych braków. I tak, np. Autor wprawdzie wymienia w jednym z przypisów rozpoczynających rozdział fundamentalną monografię L. Górnickiego na temat prac Komisji Kodyfikacyjnej nad prawem cywilnym w Drugiej Rzeczypospolitej, lecz podobnie jak w wypadku wymienionych już wyżej monografii o notariacie i jego ustroju - nie korzysta z niej (m.in. z prac L. Górnickiego, które należało wykorzystać przy pisaniu kolejnych części rozdziału: *Czek i jego forma w projekcie ustawy czekowej z 1923 roku*, Wrocławsko-Lwowskie Zeszyty Prawnicze = Vroclavs'ko-L'vìvs'kij

Ūridičnij Zbirnik, 2018, 9, s.33-57, <http://wlzp.wuwr.pl/preview/-10327>; *Pogranicza systemów prawnych, w szczególności pozaborowych, w pracach nad kodyfikacjami prawa cywilnego i handlowego w II RP*, Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo, 2017, 324, s. 129-167; *Regulacje prawne spółki cywilnej według ustawodawstw pozaborowych w II RP*, Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo, 2016, 321, s. 239-265; *Prace Komisji Kodyfikacyjnej RP nad kodeksem handlowym z 1934 r. : organizacja i koncepcja kodyfikacyjna*, Przegląd Prawa Handlowego, 2015, 8, s. 50-58. Brakuje także zapowiedzianego w tytule rozdziału *udziału w debatach* - zamiast tego cytowane są poglądy. W rozdziale poświęconym kształtowaniu się, z udziałem notariuszy, prawa hipotecznego nie powinno zabraknąć także przywołania prac P. Blajera, zajmującego się od lat, także w ujęciu historycznym, zagadnieniami związanymi z rejestrami nieruchomości (m.in. P. Blajer, *Rejestry nieruchomości. Studium prawnoporównawcze*, Warszawa 2018, tamże bogata literatura przedmiotu). Niektóre fragmenty rozdziału były już wcześniej publikowane, o czym Autor informuje czytelnika zgodnie z regułami rzetelności naukowej (por. przypis 2066, s.299). Niezależnie od powyższych, krytycznych uwag, dodatkowo podkreślam także sformułowania zawarte w podsumowaniu rozdziału: Autor przywołuje w pierwszym zdaniu § 971 kodeksu cywilnego. O który kodeks chodzi? Podobnie niejasne są przywołania kolejnych przepisów, konwencji, faktów. To kolejny metodologiczny błąd, wskazujący na istotne usterki analizy dogmatycznej zróżnicowanych aktów z okresu dwudziestolecia międzywojennego.

Ostatni rozdział, *Notariat w latach 1945-1952*, podobnie jak pierwsze trzy rozdziały, dotyczy materii już opisanej i przedstawionej w literaturze, zarówno gdy chodzi o okres tzw. wielkiej przerwy, jak i lata 1945-52. Warto jednak odnotować, iż w odróżnieniu od wcześniejszych części pracy Autor sięgnął do nieeksplorowanych dotychczas materiałów Archiwum Akt Nowych, jednak kwerenda (i analiza) w zasadzie ograniczona została do roku 1952 (i n.). Szkoda, bo rozważania o przekształceniach i nadzorze w związku z wejściem w życie ustawy z 1951 r. stanowią w mojej ocenie wartościowy fragment pracy. Nie dostrzegam waloru naukowej nowości w rozważaniach o notariuszu jako płatniku, a także przedstawionych na ogólnym poziomie rozważaniach o koncepcjach prawa cywilnego. W tym ostatnim podrozdziale nie dostrzegam związku między kolejno omawianymi zagadnieniami: porządku organizacji prac nad prawem

cywilnym, ujednoliconymi przepisami z powierzchowną charakterystyką prawa rzeczowego i spadkowego. Dodam także, iż mylnie użyto w odniesieniu do analizy na s.334 nazwy Naczelny Trybunał Administracyjny (zamiast Najwyższy Trybunał Administracyjny). Osobno, podobnie, przedstawiono księgi wieczyste (s.356-359). W podsumowaniu rozdziału Autor dokonuje porównania statusu prawnego notariusza w ujęciu rozporządzenia z 1933 r. oraz ustawy z 1951 r.

Pracę zamyka syntetyczne podsumowanie, stanowiące w dużej części powtórzenie poglądów samych notariuszy na potrzebę istnienia notariatu (Autor przywołuje poglądy opublikowane jako *Głosy rzeczników świata prawniczego* w "Przeeglądzie Notarialnym z 1937 r.)

Jak już wyżej stwierdziłam ze zdziwieniem przyjął fakt, że przedstawiona mi do recenzji monografia nie jest dystrybuowana przez żadną księgarnię, nie można jej także zamówić w wydawnictwie TUM Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej. Powtarzam raz jeszcze, że dla recenzenta okoliczność, iż trzyma w ręku jeden z nielicznych i do tego niedostępnych dla środowiska naukowego egzemplarzy pracy stanowi dodatkowe obciążenie, zaś konsekwencją braku dostępu będzie stanowić fakt, że Autor pozostanie nieznany w środowisku naukowym.

Reasumując, mimo dużego wysiłku Autora, nie dostrzegam w książce Pana Dr. Tomasza Chłopeckiego wartości wymaganych przepisami ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w sztuce. W monografii przedstawiono zagadnienia znane i opracowane w najnowszej literaturze. Widoczne w całej monografii oparcie rozważań historyczno-prawnych jedynie na starszej literaturze, z pominięciem dotychczasowego stanu badań uważam za duży błąd zarówno co do przyjętej metodologii badań, jak też co do kompletności kwerendy w zakresie literatury. Liczne braki, wyliczone przykładowo wyżej, dotyczą większości rozdziałów pracy. Raz jeszcze podkreślę zdziwienie, że monograficzne opracowania tej samej problematyki, którą podjął Autor, nie są podstawą rozważań i nie są przywoływane przez Niego poza jednym przypisem we wstępie.

Podstawa źródłowa - zakres wykorzystanych materiałów archiwalnych wskazuje, że Autor podążył tą samą drogą co ja, kilkanaście lat wcześniej, i wykorzystał przede wszystkim archiwalia z Archiwum Narodowego Oddział II w Krakowie (ich wykaz zamieściłam w monografii *Notariat Drugiej Rzeczypospolitej*, s.419-426), wzbogacając

swą pracę o archiwalia z AAN (s.381-390 recenzowanej pracy). Materiały z Archiwum Akt Nowych stanowią ważny element składowy podstawy źródłowej, nie eksplorowany dotychczas przez innych autorów, jednak nie rekompensują dostrzeżonych w książce usterek i błędów.

III. Wnioski końcowe w zakresie oceny osiągnięcia naukowego oraz aktywności naukowej i dydaktycznej Pana dr. Tomasza Chłopeckiego po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

Reasumując podniesione wyżej krytyczne uwagi uważam, iż dorobek Pana Dr. Tomasza Chłopeckiego nie może zostać oceniony pozytywnie. Stwierdzam także, iż przedstawiona jako główne osiągnięcie książka Pana dr. Tomasza Chłopeckiego *Koncepcje notariatu i jego instytucji w latach 1918-1951. Notariat państwowy czy prywatny?*, Wrocław 2019, wyd. TUM Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, ss. 452 **nie spełnia kryteriów** określonych w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. z późn. zm. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki i nie może być uznana za osiągnięcie stanowiące znaczny wkład Autora w rozwój dyscypliny.

W związku z tym wnoszę o odmowę nadania Panu dr. Tomaszowi Chłopeckiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo.

